

Motion till riksdagen 2010/11:N280

av **Kent Persson m.fl. (V)**

Förbud mot uranbrytning

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagstiftningen ska ändras så att uranbrytning i Sverige förbjuds.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett kommunalt veto mot uranprospektering.

2 Uranbrytning är miljöfarligt

Uranbrytning är den process som utvinner uranmalm ur marken. Verksamheten är en del av kärnbränslecykeln för att ta fram bränsle till kärnkraftverk. Eftersom uranmalm mestadels finns i relativt låga koncentrationer är merparten uranbrytning mycket volymintensiv och sker därför i stora dagbrott.

I Sverige finns de största samlade uranmängderna i alunskiffrar. Uranhalten i alunskiffrarna är låg, så för att kunna utvinna större mängder uran skulle det krävas mycket stora dagbrott som ger svåra skador på landskapet. Brytningen ger upphov till stora mängder radioaktivt avfall. Lakrester pumpas ut i dammar vid gruvan som avfall. I dessa lakrester finns uranets naturliga sönderfallsprodukter kvar, bland annat radium, vilket ger avgång av radongas. Avfallet förblir radioaktivt under oöverskådlig tid. Det är också vanligt att lakresterna innehåller andra giftiga tungmetaller. Uranbrytning kan leda till storskaliga föroreningsutsläpp i vattendrag. Radioaktiva föroreningar kan nå vatten och luft under lång tid, vilket skulle innebära allvarliga hälsorisker.

Fel! Okänt namn på

3 En borgerlig omsvängning för uranbrytning

Med anledning av uranbrytningens miljöfarlighet har det länge funnits en stor enighet i svensk politik om att uranbrytning är något som man inte vill ha i Sverige. Men nu har det skett en omsvängning i frågan. Den borgerliga riksdagsmajoriteten har beslutat att öppna för byggandet av tio nya kärnkraftsreaktorer i Sverige. Dagens kärnkraftverk kan bytas mot dubbelt så stora anläggningar som kräver dubbelt så mycket uran och ger dubbelt så mycket avfall. Om Sverige ska byggas fast vid ett beroende av kärnkraft för en oöverskådlig framtid aktualiseras även frågan om Sverige ska börja bryta uran som utgör råvara för kärnkraften.

Den senaste tiden har allt fler oroväckande tecken visat att högeralliansen kan tänka sig öppna för uranbrytning i Sverige. I september 2009 sade statsminister Fredrik Reinfeldt att han inte vill utesluta uranbrytning i Sverige (SR Ekot 28 september 2009). Han tycker att uranbrytning vore en logisk konsekvens av att kärnkraften kommer att behållas längre i Sverige än vad som var planerat från början. Folkpartiets partiledare Jan Björklund sa vid en partiledarutfrågning i augusti 2010 att han vill se svensk uranbrytning (SVT 29 augusti 2010).

Svenska Naturskyddsföreningen frågade partiernas riksdagskandidater om hur de ställer sig till att införa ett förbud mot uranbrytning i Sverige (september 2010). Bland de rödgröna partierna var en klar majoritet för förslaget. Vi rödgröna har gett ett tydligt besked om att vi aldrig kommer att tillåta uranbrytning i Sverige. Vi har även varit tydliga med att vi vill avveckla kärnkraften i den takt vi får fram ny förnybar energi och energieffektiviserar.

Inför valet 2006 ville Centerpartiet förbjuda uranbrytning. Ändå har Centerpartiets ledamöter i riksdagen röstat ner förslag om förbud (24 mars 2010). Svenska Naturskyddsföreningens undersökning visar dessutom att två av tre riksdagskandidater för Centerpartiet är mot ett uranföbud. Av Kristdemokraterna ville endast 13 procent av kristdemokraterna se ett uranföbud. I Folkpartiet eller Moderaterna ville ingen riksdagskandidat ha ett uranföbud. Miljöminister Andreas Carlgren har dock uttalat sig om att han kan tänka sig en skärpt lagstiftning för att hindra uranbrytning om nuvarande regler inte räcker (14 september 2010). Då Carlgren har ett väldigt svagt stöd för detta förslag i sin egen riksdagsgrupp och i de övriga borgerliga partierna tar Vänsterpartiet nu ett initiativ för en lagändring som förhindrar uranbrytning.

4 Förbud uranbrytning

Den svenska lagstiftningen förbjuder inte uranbrytning idag. För att få bryta uran krävs tillstånd enligt minerallagen och miljöbalken. Dessutom finns bestämmelser i lagen om kärnteknisk verksamhet om rätt att förvärva, inneha, eller på annat sätt ta befattning med kärnämne, eller med mineral som innehåller sådant ämne. Bestämmelser om rätt i övrigt att bedriva verksamhet med strålning finns i strålskyddslagen.

Fel! Okänt namn på

Tillståndet enligt miljöbalken prövas av regeringen som endast kan ge tillstånd om den kommun där fyndigheten finns har tillstyrkt. Kommunen har alltså vetorätt mot uranbrytning. Men den kommunala vetorätten är ingen garanti mot uranbrytning i Sverige, som vissa vill påskina. Med tanke på omsvängningen i attityden gentemot uranbrytning hos de borgerliga partierna kan det mycket väl hända att en kommun med borgerlig majoritet tillstyrker en ansökan om uranbrytning. Då är det upp till regeringen att godkänna ansökan, och vi har redan redogjort för de borgerliga partiernas syn på frågan. Det är oklart om en regering ens kan avstyrka en ansökan om uranbrytning ifall en kommun tillstyrkt en ansökan och ifall den sökande uppfyller lagens krav.

EU:s regler om kärnkraft finns i Euratomfördraget (Euratom). Euratom ger EU äganderätt till allt uran inom unionen. Ifall Sverige börjar bryta uran kan Sverige tvingas att leverera uran till Europas gemensamma bränsleförsörjningsbyrå Esa (Euratom Supply Agency). Sverige har tidigare fått försäkringar om att EU inte kommer att utnyttja sin äganderätt över svenskt kärnbränsle, men det finns inget officiellt undantag för Sverige från Euratomfördraget. Därmed finns det inte något juridiskt stöd för att förhindra att EU exempelvis i ett krisläge kan tvinga Sverige att leverera uran till Esa. Detta gäller emellertid endast ifall Sverige börjar bryta uran. Så länge vi inte gör det finns det ingen risk för påtvingad brytning och tvångsleveranser till övriga EU.

Gruvföretagen har varit lyhörda för de borgerliga partiernas omsvängning i frågan. Antalet prospekteringar av uran har ökat kraftigt de senaste åren. Idag finns det över 200 aktiva tillstånd för gruvföretag att undersöka möjligheterna för uranbrytning i Sverige. Prospektering efter uran i Sverige bedrivs idag av mellan tio och tjugo företag. Ännu har ingen ansökan kommit till regeringens bord men det är nog bara en tidsfråga.

Mot bakgrund av det anförda anser Vänsterpartiet att dagens lagstiftning och den kommunala vetorätten inte utgör en tillräckligt stark garanti mot uranbrytning i Sverige. Därför vill Vänsterpartiet att riksdagen ge regeringen till känna att uranbrytning bör förbjudas i lagstiftningen.

När det gäller frågan om uranprospektering anser vi att det lokala inflytandet måste stärkas. Därför föreslår vi att det införs ett kommunalt veto mot uranprospektering. Detta ska riksdagen ge regeringen till känna.

Stockholm den 22 oktober 2010

Kent Persson (V)

Torbjörn Björlund (V)

Siv Holma (V)

Jonas Sjöstedt (V)

Jens Holm (V)

Hans Linde (V)